

۲۲۱۱۶۷۹

دوره حقوق کودک - دقمرنم

محماسی قانون حمایت از اطفال و نوجوانان

مولف:

دکتر عاطفه عباسی کلیمائی
عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

با دیباچه و نظارت:

دکتر محمود عباسی

دبیر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

سرشناسه: عباسی کلیمانی، عاطفه، ۱۳۶۰ -

عنوان قرارداد: ایران، قوانین و احکام
Iran Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: محشای قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / مؤلف عاطفه عباسی کلیمانی؛ با دیپاچه و نظارت محمود عباسی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات حقوقی، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۷۲ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

فروست: دوره حقوق کودک: دفتر نهم.

شابک: ۹78-622-97610-2-1، ج ۹، ۶۵۰۰۰ ریال 978-622-97610-8-3

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: حقوق کودک -- ایران

موضوع: Children's rights -- Iran

موضوع: کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران

موضوع: Children -- Legal status, laws, etc -- Iran

موضوع: نوجوانان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران

موضوع: Teenagers -- Legal status, laws, etc -- Iran

موضوع: نوجوانان بزهکار -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران

موضوع: Juvenile delinquents -- Legal status, laws, etc -- Iran

موضوع: دادگاه‌های اطفال و نوجوانان -- ایران

موضوع: Juvenile courts -- Iran

شناسه اثر: محشای، محمود، ۱۳۴۲ -

رده‌بندی: KMH۵۱۵/۵

رده‌بندی: ۳۴۹.۴۵۰۳۵

شماره کتابشناسی: ۷۶۶۴۳۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: ۱۳۶۰

محشای قانون حمایت از اطفال و نوجوانان

دوره حقوق کودک - دفتر نهم

تألیف: دکتر عاطفه عباسی کلیمانی

با دیپاچه و نظارت: دکتر محمود عباسی

صفحه‌آرایی: زینب حاجتمند

طرح جلد: محمدحسن عرفان‌منش

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۰

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: اعتماد

شابک جلد: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۶۱۰-۸-۳

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۶۱۰-۲-۱

ناشر: حقوقی، پژوهشکده نوآوری حقوقی

مرکز پخش: تهران، میدان فلسطین، کتابفروشی سازمان تبلیغات اسلامی - شرکت چاپ و نشر بین‌الملل

تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۲۱۹۸۰، ۰۲۱-۸۸۹۰۳۸۴۳

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	دیاچه
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۱	ماده ۱: تعاریف
۱۱	الف) طفل
۱۵	ب) نوجوان
۱۸	پ) بی‌وجهی و سهل‌انگاری
۳۲	ت) سوء رفتار
۳۶	ث) بهره‌کشی اقتصادی
۳۶	ج) معمنه
۳۶	ح) فحشاء
۳۷	خ) مبتذل
۳۷	ط) مستهجن
۳۷	د) هرزه‌نگاری
۳۷	ذ) خطر شدید و قریب الوقوع
۳۷	ماده ۲: قلمرو قانون
۳۸	ماده ۳: وضعیت مخاطره آمیز
۴۳	فصل دوم: تشکیلات
۴۳	ماده ۴: دفتر حمایت قضایی دادگستری
۴۴	ماده ۵: دفتر واحد حمایت دادسرا
۵۲	ماده ۶: وظایف دستگاههای اجرایی
۵۲	الف) سازمان بهزیستی کشور
۶۷	ب) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
۷۵	ب) سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور
۸۰	ث) وزارت کشور

- ث) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی..... ۸۲
- ج) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی..... ۹۰
- چ) وزارت آموزش و پرورش..... ۱۰۳
- ح) سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران..... ۱۰۷

فصل سوم: جرائم و مجازات‌ها..... ۱۱۳

- ماده ۷: جلوگیری از تحصیل..... ۱۱۴
- ماده ۸: معاونت در ترک تحصیل..... ۱۱۶
- ماده ۹: بی‌توجهی و سهل‌انگاری..... ۱۲۰
- ماده ۱۰: سوء استفاده جنسی..... ۱۲۷
- ماده ۱۱: سوء استفاده از طفل و نوجوان..... ۱۵۰
- ماده ۱۲: قاچاق اطفال و نوجوانان..... ۱۵۱
- ماده ۱۳: خرید و فروش و قاچاق اعضا..... ۱۶۲
- ماده ۱۵: بهره‌کشی اقتصادی..... ۱۶۵
- ماده ۱۶: فروش مواد دخانی به طفل و نوجوان..... ۱۶۹
- ماده ۱۷: خودداری از کمک به اطفال و نوجوانان در معرض خطر..... ۱۷۰
- ماده ۱۸: افشای هویت گزارش دهنده وقوع جرم یا خطر علیه طفل و نوجوان..... ۱۷۴
- ماده ۱۹: افشای هویت، اطلاعات و اسرار طفل و نوجوان برده شده یا در معرض خطر..... ۱۷۵
- ماده ۲۰: مشارکت یا معاونت کارکنان دستگاههای اجرایی در جرایم موضوع این قانون..... ۱۸۲
- ماده ۲۱: مشارکت یا معاونت شخص حقوقی در ارتکاب جرایم این قانون..... ۱۸۳
- ماده ۲۲: تشدید مجازات..... ۱۸۸
- ماده ۲۳: ممنوعیت تشدید مجازات نوجوانان..... ۱۹۰
- ماده ۲۴: ضبط و مصادره اموال و اشیاء مرتبط با جرم..... ۱۹۲
- ماده ۲۵: اعمال همزمان مجازات‌های حدود و قصاص و دیات و کیفرهای این قانون..... ۱۹۳
- ماده ۲۶: تقدم حقوق مالی طفل و نوجوان بر مطالبات دولت..... ۱۹۴
- ماده ۲۷: امتناع مسئولین و کارکنان دستگاههای اجرایی از انجام وظایف قانونی..... ۱۹۹

ضمیمه: سایر جرایم علیه اطفال و نوجوانان..... ۲۰۵

- ۱- ربودن طفل تازه متولد شده..... ۲۰۵
- ۲- تعرض و مزاحمت..... ۲۰۷
- ۳- خودداری مسئول حضانت از انجام تکالیف قانونی..... ۲۰۷
- ۴- ممانعت از ملاقات طفل با اشخاص ذیحقی..... ۲۰۷

۲۰۸	۵- عدم استرداد طفل
۲۰۸	۶- جرم ترک انفاق
۲۰۹	۷- آدم‌ربایی
۲۱۰	۸- تکدی‌گری
۲۱۱	۹- معتاد نمودن دانش‌آموز
۲۱۱	۱۰- جرایم مربوط به اسناد سجلی
۲۱۱	۱۱- رها نمودن طفل
۲۱۴	۱۲- سقط جنین

فصل چهارم: تحقیق، رسیدگی و تدابیر حمایتی..... ۲۱۷

۲۱۷	ماده ۲۸: دادرسی افتراقی
۲۲۰	ماده ۲۹: صلاحیت دادگاه خانواده
۲۲۱	ماده ۳۰: شروع به تعقیب و تدابیر حمایتی
۲۲۲	ماده ۳۱: غیرقابل گذشت بودن جرم این قانون
۲۲۳	ماده ۳۲: وظایف مددکاران اجتماعی پس از اطلاع از وضعیت مخاطره آمیز
۲۲۳	ماده ۳۳: وظایف مددکاران، واحد حمایت دائم‌کاری و غایبان در صورت اطلاع از احتمال وقوع جرم
۲۲۴	
۲۲۵	ماده ۳۴: ممنوعیت ورود به محل کار و زندگی افراد
۲۲۵	ماده ۳۵: دستور موقت خروج طفل از محیط خطر
۲۲۵	ماده ۳۶: اتخاذ تصمیم در خصوص نگهداری و سرپرستی طفل
۲۲۷	ماده ۳۷: جریان خسارت
۲۲۸	ماده ۳۸: حضور والدین، سرپرستان، مددکاران اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد در جلسه دادرسی
۲۳۲	
۲۳۳	ماده ۳۹: همکاری افراد آموزش دیده در فرایند دادرسی
۲۳۳	ماده ۴۰: ارجاع بررسی و تحقیق در خصوص طفل و نوجوان به مددکار اجتماعی
۲۳۴	ماده ۴۱: صدور قرار تعقیب تعقیب، تعویق صدور حکم یا تعلیق اجرای کیفر
۲۳۶	ماده ۴۲: اتخاذ تصمیمات حمایتی
۲۳۸	ماده ۴۳: الزام والدین، سرپرستان و... به شرکت در برنامه‌های آموزشی
۲۳۸	ماده ۴۴: نظارت مددکار اجتماعی بر فرایند اجرای دستورات
۲۳۹	ماده ۴۵: بازنگری دادگاه در حکم صادره
۲۴۰	ماده ۴۶: ممنوعیت خروج طفل و نوجوان از خانواده جز در موارد خاص
۲۴۵	ماده ۴۷: معرفی طفل و نوجوان در معرض خطر به بهزیستی یا دادستان
۲۴۵	ماده ۴۸: تکلیف واحد مددکاری به اعلام وضعیت مخاطره آمیز

دیباچه

تخصصی شدن در حقوق به معنای توجه به موضوعات و بازیگران حقوقی در جامعه، با هدف ایجاد انتظام و انسجام در قواعد و مقررات حاکم و بهبود و ارتقای وضعیت نظام حقوقی است. از مهمترین و ضروری‌ترین سویه‌های رویکرد تخصصی حقوقی در جهان، توجه به کشور کودکان به مثابه سرمایه‌های اصلی جامعه بشری است. در این راستا، کشورها، سازمان‌ها و نهادهای مختلف در چارچوب اسناد و اقدامات ویژه، حقوق کودکان را در ساحت بین‌المللی و داخلی وجهه اهتمام خود قرار داده‌اند.

این نگاه تخصصی در حقوق داخلی نیز رسوخ کرده و بیش از پیش وجدان سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران را افتاح نموده تا همگام با تلاش‌های بین‌المللی، به توسعه و تقویت قانون‌گذاری در حوزه حقوق اطفال و نوجوانان بپردازند. آخرین اراده تقنینی که در راستای حمایت از حقوق کودکان با به عرصه وجود گذارده، قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ است که ضمن توسیع دامنه مقررات، رویکردها و کاربست‌های حمایتی عیدده‌ای را در دو فاز ماهوی و شکلی برای تأمین حقوق کودکان با تأکید بر کودکان در معرض آسیب و خطر، مطمح نظر داشته است.

به رغم اینکه می‌توان قانون فوق را مهمترین سند داخلی در حیطه حمایت از امنیت و حفاظت کودکان تلقی نمود، اما باید اذعان داشت که ادبیات تخصصی حقوق کودک در کشور ما بسیار معدبذیرتر، گسترده‌تر و دامنه‌دارتر از آن است؛ چه اینکه در کنار این قانون، قوانین عام و خاصی متعدد دیگری چون قانون اساسی، قانون مدنی، قانون مجازات اسلامی، قانون آیین دادرسی کیفری، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست، قانون حمایت خانواده، قوانین برنامه توسعه، ... و همچنین تعهداتی که دولت به موجب اسناد مهم بین‌المللی به‌ویژه کنوانسیون حقوق کودک در این خصوص بر عهده گرفته است، سیمای محسوس‌تر و دقیق‌تری از ادبیات حقوق کودک در ایران را ترسیم می‌نماید.

یکی از آفات نظام‌های حقوقی، پراکندگی و تشتت قوانین و مقررات است که این امر می‌تواند زمینه‌ساز اجمال، ابهام و تعارض و بعضاً انحراف از معیارهای اصیل حقوقی گردد. باطنع رویکرد تخصصی شدن در دانش حقوق، نسخه‌ای است برای رهایی هر چه بیشتر از بند این مشکلات و موانع؛ که در این مسیر، تصویب قوانینی چون قانون حمایت از اطفال و نوجوانان به‌ویژه از آن حبت که تکلیف بسیاری از قواعد حقوقی را آشکار می‌سازد، گامی موثر محسوب می‌شود. با این حال نمی‌توان انتظار داشت که همه جوانب موضوعات تخصصی حقوق را بواسطه در یک قانون واحد گنجانده چه اینکه خطر تداخل موضوعات حقوقی از یک سو و پرهیز از اطناب ملال‌آور در قانون‌نویسی از دیگر سو، ایجاب می‌کند که تمیز برخی قواعد حقوقی با

ملاحظه دیگر اسناد قانونی، صورت پذیرد. همین جا است که سنت توشیح قوانین از اهمیتی دوجندان برخوردار می شود. حاشیه نویسی قوانین، علاوه بر توضیح و تفسیر مواد با استفاده از ابزار منطق و تحلیل و سابقه مذاکرات تقنینی، به ارجاع دهی و ارتباط میان قوانین مختلف با قانون مرجع پرداخته و از این طریق عبار ایهامات را از چهره مقررات، می زداید و خلأها و تعارضات ظاهری را رفع و رجوع می نماید. این مهم علاوه بر جنبه علمی و نظری خصوصاً برای جامعه دانشگاهی، از منظر قضایی و اجرایی نیز می تواند قضاوت و مجریان قوانین (خاصه اینکه در رابطه با کودکان نهادهای مختلفی وفق قانون مسئولیت می یابند)، را در اجرای صحیح وظایف خود راهنمایی کند. علاوه بر این نقایض و خلأهای قوانین از دل همین تفسیرها و تطبیق ها ظاهر می شوند و این چراغ راهی برای قانون گذاران در مسیر اصلاحات قانونی آبی خواهد بود.

از این منظر، اهمیت و ارزش اثر حاضر که به فلم سرکار خانم دکتر عاطفه عباسی کلیمانی، استاد و پژوهشگر ارجمند و همکاران تلاشگر ایشان سرکار خانم عطیه رنگچی طهرانی و سرکار خانم رکسانا بوعدار، به رشته تحریر درآمده و به زیور طبع آراسته گردیده است، نمایان می شود. ضمن قدردانی از تمامی عزیزانی که در نگارش و نشر این اثر همکاری و همیاری داشته اند، امیدواریم که این اثر، محبوب و مطلوب طبع جامعه علمی و همچنین مراجع قضایی و دستگاه ها و نهادهای اجرایی قرار گیرد و به مسا زمینه و بستری برای خلق آثار علمی بیشتر در این حوزه فراهم آید.

دکتر محمود عباسی

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

و دبیر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک